

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Barsta kapell, Nordingrå socken, Kramfors kommun

Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av Barsta kapell, Nordingrå socken, Kramfors kommun.* (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:14). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

14 februari 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:14
Hans Linderson**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV BARSTA KAPELL, NORDINGRÅ
SOCKEN, KRAMFORS KOMMUN****Uppdragsgivare:** Daniel Olsson, byggnadsantikvarie. Länsmuseet Gävleborg, Box 746, 801 28 Gävle. Tel: 026-65 56 72 E-post: daniel.olsson@xlm.se**Område:** Kramfors **Prov nr:** 85330-85340 **Antal Borrprov:** 8**Dendrokronologiskt objekt:** Fiskarkapell**Resultat:**

Dendro nr:	Provnr; Vägg A=Väst Stockvarv	Träd- slag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	kommentar (mer vågad datering inom parentes) Beräknat groddår ± 10
85312	Ba1:C6	Tall	217+c10	Sp c62, ej W	1613+10	1643 ±20	;1370
85313	Ba2:C10	Tall	250+flera	Sp c115, W	1603	1628 ± 25	;1340
85314	Ba3:C3	Tall	225	Sp 70, W	1641	1643±2	;1370
85315	Ba4:C1	Tall	177	Sp 76, ej W	1637	1647±10	;1440
85316	Ba5:D8	Tall	237	Sp 77, W	1646	V 1646/47	;1370
85317	Ba6:D3	Tall	240	Sp c85, W	1644	V 1644/45	;1370
85318	Ba7:D10	Gran	70	W	(1646)	(V 1646/47)	;
85319	Ba8:B11	Tall	272	Sp c61, "W"	1628	1648±20	;1340

Resultatuppgifter inom parentes är inte säkra uppgifter.

Kommentarer till ovanstående resultattabell**Avverkning under vinterhalvåret 1644/45 till 1646/47**

Samtliga prover är mest sannolikt avverkade under denna tid. Virket är hämtat lokalt sannolikt i närheten av skogen där man har hämtat virket till **Norrfällsvikens och gamla Ulvöns kapell**.

Flera dateringar uppvisar ovanligt breda felmarginaller trots tillgång till vankant. Detta beror på att träden med svårighet bildar årsringar under första halvan av 1600-talet och i vissa fall under andra halvan av 1500-talet. Denna tid kallar vi lilla istiden. I kombination med hög ålder låga temperaturer under tillväxtsång kan det hända att årsringsbildningen upphör i stamvirket. Detta är sannolikt mest uttalat i riktigt kustnära område där en särskilt kraftig havsis har en extra kylande faktor på kustklimatet. Det är en spännande upplevelse att faktiskt analysera extremt tunna, utkilande och saknade årsringar. Träden lever och är gröna, jag har sett tallar som ser friska ut men inte bildat årsringar på cirka 20 år. Om min idé om orsaken till saknade årsringar stämmer så borde virket till Ulvöns kapell vara hämtat i ett något mer skyddat läge än virket till kapellen på Barsta och Norrfällsviken och inte hämtat på Ulvön.

Enligt dateringsresultatet kan tre timmer vara avverkade flera tiotals år tidigare eller senare än de som uppvisar en mer precis datering. Min bedömning är att de sannolikt är avverkade inom ovanstående tidsperiod.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891